

ดาวเวียง สิทธิราช 2554: การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนหมู่บ้านหลัก 32 เมืองไซ แขวงอุดมไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพรรัตน์ พงศ์ธนาพาณิช, Ph.D. 96 หน้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนชนเผ่าต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่บ้านหลัก 32 เมืองไซ แขวงอุดมไซ ภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยข้อมูลหลักมาจากแบบสัมภาษณ์ครัวเรือน จำนวน 100 ตัวอย่างจาก 5 ชนเผ่า และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90.00 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบหรือมีระดับการศึกษาเพียงแค่ประถมศึกษาเป็นร้อยละ 77.00 และเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป โดยเฉพาะชนเผ่าม้ง ขมุ และ ลาวลุ่ม ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 40,144.88 บาท ชนเผ่าลาวลุ่มและม้งมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหาของป่า รับจ้าง และทำเกษตร ชนเผ่าขมุ และม้งประกอบอาชีพหาของป่าเป็นสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 85.71 และร้อยละ 75.00 กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่ารวม 11 ประเภท ได้แก่ ไม้พื้น หน่อไม้ ดอกแยม พืชผักป่า เห็ดป่า ผลไม้ป่า สัตว์ป่า สมุนไพร ยอดหวาย แมลงกินได้ และกล้วยไม้ป่า คิดเป็นมูลค่าปีละ 3,623,651.00 บาท เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 11,467.25 บาท โดยเป็นมูลค่าจากการใช้ในครัวเรือน 5,140.81 บาท (ม้ง ขมุ และ พุน้อย จากมากไปน้อยตามลำดับ) และเป็นมูลค่าจากการขาย 6,326.44 บาท (ขมุ ม้ง และลาวลุ่ม) เมื่อพิจารณาจากมาตรวัดความตระหนักในการอนุรักษ์ 3 ด้าน คือ 1) การใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า 2) การปกป้องรักษา และ 3) การฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ระดับความตระหนักในแต่ละชนเผ่าไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละมาตรวัด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.00) และระดับสูง (ร้อยละ 32.00) ลาวลุ่มมีความตระหนักในระดับสูงคิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าชนเผ่าอื่น (ร้อยละ 55.56) ส่วนชนเผ่าพุน้อยมีความตระหนักระดับต่ำคิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าชนเผ่าอื่น (ร้อยละ 35.29)

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนในหมู่บ้านหลัก 32 เมืองไซ แขวงอุดมไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่พึ่งพาทรัพยากรป่าไม้เป็นหลัก แต่จากข้อมูลที่พบว่ามิบางชนเผ่าหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนการเก็บของป่า ปราบกฎการณนี้อาจช่วยลดแรงกดดันในการแข่งขันเข้าใช้ประโยชน์จากป่าจนทรัพยากรเสื่อมโทรม การสร้างความรู้และความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อาจมีส่วนช่วยเพิ่มระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าไม้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์และสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ทรัพยากรของชุมชนสามารถคงอยู่และเกิดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก